

Подсећање на значај Харшањске битке

5.
СТРАНА

6.
СТРАНА

КУД „Банат” гостовао у Румунији

6.
СТРАНА

СНН

Чанађани посетили престоницу

11.
СТРАНА

Нова помоћ за невољнике у Хрватској

ШКОЛСТВО

На прагу је школска 2023/24. година

Све је спремно за још један успешан почетак

Крајем недеље, док из штампе буде излазио овај број нашег листа, званично ће почети нова школска година, што је био повод за наш разговор са др Јованком Ластиф, директорком Српског образовног центра „Никола Тесла“. Према њеним речима, у Будимпешти и испоставама ове установе у унутрашњости је све спремно за нове радне изазове.

Др Јованка Ластиф

У СОЦ „Никола Тесла“ ће, према речима његове директорке, последњег дана августа бити одржана седница наставничког већа, а истог дана поподне биће уприличено отварање школске године у Дески, па у Сегедину, а 1. септембра ујутру у Будимпешти, затим у Ловри.

Предметна покривеност је обезбедена, мада је у току распуста било доста промена и неки просветни радници су отишли. Међутим, према речима др Јованке Ластиф, нађене су одговарајуће замене, а у неким ситуацијама проблеми су решени тзв. унутрашњом резервом. То значи да ће ангажовани педагози имати вишак часова, а уведене су и поподневне обавезе.

„Наставне и ваннаставне активности се настављају као и до сада. Календар за следећу школску годину је припремљен, надам се да ће га наставничко веће прихватити. Једино нам предстоји, као и свим мађарским школама, увођење одредби новог закона. Први датум је 15. септембар, када сви запослени треба да добију Нацрт о новим условима рада, о обавезама и личним дохоцима. До 29. септембра ће имати право да се изјасне о томе да ли желе да напусте радно место. Они које се не изјасне, аутоматски остају у радном односу, под новим условима и правилима запошљавања, који ступају на снагу 1. јануара 2024. године. У случају оних колега, који се изјасне, да под новим условима не желе да наставе да раде у школи, радни однос се прекида 30-ог новембра 2023. године. Не очекује се велики пораст личних дохода, јер је Влада Мађарске у неколико наврата изјавила да то зависи од замр-

знутих средстава ЕУ“, напомиње др Јованка Ластиф.

Као и претходних година, за упис у будимпештанску Српску школу је и овога пута владало огромно интересовање. Скупштина ССМ није прихватила предлог директорке да се одобри повећање броја максимално уписаних ђака за 10-20 посто, али су ипак и ове године у гимназији покренута четири одељења.

„Скупштина ССМ је изгласала начелну одлуку да се наредне школске године укине једно одељење у гимназији, што је, по мом мишљењу, само скрнављење. У данашње време када се свака школа бори за свако дете да би опстала и сачувала свој статус и да би обезбедила што боље услове за школовање деце, наш власник спутава своју најбројнију васпитно-образовну институцију, што сматрам да никако није добро за нашу будућност. А томе треба да се дода да тридесеторо деце мање, значи и 4-5 радних места мање и губљење буџетских средстава од око десетак милиона форинти“, каже директорка школе.

Почетак ове школске године ће у Мађарској, у сваком случају, бити изузетно необичан. У већинском школству још увек постоје недоумице у вези са новим законом и уредбом о његовом спровођењу, односно о променама у Закону о јавном

ДОБРОДОШЛИЦА ЗА ПЕДЕСЕТАК ПРВАКА

У први разред је, како сазнајемо, уписано преко 50 деце. У Будимпешти их је највећи број, између 15 и 20. У Ловри и у Дески се наставља позитивна тенденција, где има по 12 првака, док их је у Сегедину уписано 7.

„Ово се и очекивало, јер у Сегедину постоји огромна конкуренција. Сегедин је универзитетски град са врло квалитетним основним школама, а нажалост, нова зграда у Сегедину, која би могла да нам повећа конкурентност и привлачност, још није готова. Мислим да морамо да се базирамо на наша забавишта и да радимо на томе да се малишани из забавишта аутоматски уписују у основну школу. Овај модел се у Будимпешти показао врло успешним. У забавиштима у просеку има толико уписаних, колико је отишло малишана, значи између 10 и 15. У Ловри их је ове године уписано свега троје, али овде су у питању демографски таласи, који се осликавају и у нашим васпитно-образовним институцијама“, каже др Ластиф.

Тенденција великог интересовања за упис у гимназију се наставља, због њеног веома доброг рејтинга не само у Мађарској, него и у српским заједницама у окружењу.

„Ово потврђује чињеница да се пријављују све квалитетнија деца, што се одражава на квалитет наставе, као и на постигнуте резултате“, закључује др Ластиф.

Ове године је у први разред гимназије уписано око стотину ђака, распоређених у једно језичко-припремно и три мешовита одељења. Сви предмети се уче на српском језику, једино се, у складу са законом, разликује програм наставе мађарског језика и књижевности, односно мађарског као страног језика, у зависности од држављанства ученика.

образовању, рекла је наша саговорница.

„Са друге стране, упркос мојој борби против идеје да се један систем, који десетак година насупрот објективним тешкоћама функционише, без неког видљивог разлога, разбије, минимална већина посланика Скупштине Самоуправе Срба у Мађарској је одлучила да се од ове школске године одузме финансијска самосталност Српском образовном центру 'Никола Тесла', нагласила је директорка у разговору за наш лист.

Она је навела већи број аргумената зашто ову опцију сматра неповољном, али каже да је врло поносна што на почетку школске године економско-финансијско пословање може да буде предато ССМ-у тако да школа почетком септембра нема дугова и неизмирених обавеза и да су лични доходи до сада увек исплаћени на време.

„Да ли ће Канцеларија Самоуправе бити способна да овај велики систем одржава и обезбеди његово функционисање, не знам, али је чињеница да су на себе преузели огромну одговорност и огроман задатак, а да су са мене истовремено скинули веома велику одговорност.

Ово ће сигурно утицати на функционисање школе, да ли у позитивном или негативном смислу, време ће показати. Мислим да је врло тешко један овакав систем водити, а да ниси присутан у њему од понедељка до понедељка и ниси упознат са кључним механизмима, а да не говорим да је реч о више хиљада људи који се директно или индиректно везују за школу, око хиљаду деце и око 250 запослених“, рекла је др Ластиф.

Она подсећа да је Оснивачки лист, издат од Државног трезора, модификован у јуну ове године и да јасно каже да Српски образовни центар „Никола Тесла“ није самостални буџетски орган и да све послове и задатке око финансијског и економског пословања преузима Канцеларија Самоуправе Срба у Мађарској. Према њеним речима, ситуација је донекле контрадикторна, јер је ССМ преузела све запослене од школе и планира да по истом моделу који је претходних година постављен у школи, обезбеди даље функционисање.

„Чак ће и један део особља наставити да ради у просторијама школе, тако да се поставља питање зашто је ова модификација била потребна, јер, по мени, стручни аргументи не посто-

Детаљ са свечаности с краја прошле школске године

је. Мислим да је у питању само моја дискредитација, иако је прави разлог тежње једног дела Скупштине за мене непознат, као и разбијање јединог система српске заједнице који уназад више година просперитетно функционише. Мојим сарадницима заједно са мном требало је више од десет година да изградимо систем

који је био неопходан за раст и развој школе, а за дезинтеграцију је потребно много краће време, то много брже иде. Такође је интересантно да у протеклих годину, две дана, од када је почело у неким круговима да се говори о променама у школи, ја као именовани директор ни једном приликом нисам била позвана на било

какве консултације или заједничко размишљање везано за планиране промене, на супрот тога што сам члан Скупштине ССМ и Одбора за образовање", каже др Ластиф и додаје да она као директор, од ове школске године, искључиво може да прими одговорност за стручни рад, искључујући било какве самосталне ингерен-

ције по питању финансијских средстава и економског функционисања. О променама, како напомиње, у законској обавези је да и службено обавести све родитеље преко родитељске организације као Ћачку самоуправу, Школски сенат и Школски округли сто.

Катарина Павловић Бачи

Празновање у Дески

Слава окупила мештане и потомке исељеника

Срби у Дески су и ове године достојно прославили своју храмовну славу, Преображење Господње. Предвођени својим духовним пастиром, протонамесником Светомиром Миличићем, верници у насељу надомак Сегедина сваке године посебну пажњу посвећују организацији и реализацији празновања патрона светиње.

У светом храму, који након пресецања још није у потпуности завршен, већ на самом почетка Свете литургије, коју су служили протојереј Далибор Миленковић, парох и архијерејски намесник сегедински, и протонамесник Светомир Миличић, парох дешчански, громогласно су одјекивале молитвене речи месних и српских православних верника из Сегедина и Новог Сентивана, а дошли су и потомци некадашњих Дешчана из Шведске и Србије.

Празнично преображељско богослужење и ове године својим појављем увеличали су чланови Хора „Св. Серафим Саровски“ из Зрењанина. У склопу славске литургије, беседу је одржао протонамесник Далибор Миленковић, парох сегедински, који

је говорио о празнику Преображења Господњег, између осталог, наглашавајући:

„Вера у Христа и прослављење Његовог Преображења значи послушност светој Вољи Божијој, која нам је у Христу Очовеченом и Преображеном дата и пројављена. Зато Њега да следимо, Њега да слушамо, Јеванђеље Његово да слушамо и творимо, вољу Божију да извршавамо, а не да терамо своју вољу, или вољу срца свога, грешнога и пристраснога, испуњенога сујетним и пролазним жељама и стварима.[...] Нека данашњи празник преобрази срца наша. Људи смо, рањиви, слаби, гневимо се, грешимо, али је људски покајати се, исправљати се, преобразити се!“, рекао је о. Миленковић, који је потом је са својим братом у Христу, о. Светомиром Миличићем, по устаљеној традицији, освештао грождје.

Након Свете литургије, у оквиру које је извршен и опход око цркве, најпре је у порти, а потом и на дворишту Српског културног, образовног и духовног центра „Свети Сава, уследило дружење уз пригодно послужење. Уприличен је и ручак за свештенство

и позване у Центру „Свети сава“. Многи Дешчани, познати по свом гостопримству, госте су повели својим кућама на празнични ручак.

Преображењска храмовна слава настављена је вечерњим богослужењем, на којем се окупио још већи број верника и свештенства. Домаћину, о. Светомиру Миличићу, пароху дешчанском, придружили су се поједини оци Српске православне епархије темишварске, као и протојереј-ставрофор Аурел Бекан, парох канадски, од стране Румунске православне цркве у Мађарској.

У месном српском православном храму уприличен је и свечани чин резања славског колача и благосиљања кољива. Кумовао је др Љубомир Јанчкин са својом породицом. Поводом четвртог по реду кумства у Дески, он је изјавио:

„Док нас има, ми морамо да чувамо наше славске и друге традиције и обичаје. Тенденција је болна и нажалост, све нас је мање. Али, све док нас има, ми морамо да чувамо своје, па тако и кумство“.

Др Љубомир Јанчкин је кумство за следећу годину предао свом брату Јовану Јанчкину, који из здравствених разлога овом приликом није могао да присуствује храмовној слави, па је уместо њега славску ружу презузела његова супруга Клара.

На крају празничног вечерња, верном народу пригодном беседом обратио се протојереј-ставрофор Огњен Плавшић, парох и архијерејски намесник арадски, који је, између осталог, рекао:

„Када су ваши преци подигли овај велелепни храм, како би верници, хришћани православци, светосавци, имали где да се окупе, они су знали да морају слушати речи васкрслога Христа и да треба да иду по Његовим заповестима. [...] Свако од нас, на овај велики празник, треба да се промени. Пробајмо да испитамо себе, да ли

смо довољно близу оном путу, који нас води ка Спасењу.“

Присутнима се, у улози домаћина, обратио и протонамесник Светомир Миличић, који је захвалио својим колегама свештеницима на учешћу на Светој литургији и вечерњем богослужењу, а речи захвалности упутио је и кумовима славе.

Славско весеље било је обogaћено културно-уметничким програмом на дворишту Српског културног, образовног и духовног центра „Свети Сава“, где је затим уприличена и забава, за коју се побирнуо се Оркестар „Банат“ и солисткиња Естер Фрањо Вучин.

Покровитељи и сифинансијери прославе преображењске храмовне славе у Дески ове године били су: Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор“, Српска народносна самоуправа у Дески, Културно-уметничко друштво „Банат“ и месна Српска православна црквена општина.

П. М.

ПОЛИТИКА

Полиитички коментар

Две деценије од усвајања Солунске декларације

У атмосфери појачаних притисака, конфузије, непотребне конспирације и најразличитијих спекулација, обележено је 20 година од доношења Солунске декларације, која је требало да потврди опредељеност ЕУ интеграцији западног Балкана и значајно убрза приступање земаља региона. По многима – неславни јубилеј још једне листе празних обећања.

Аутор коментара

Од те 2003. године у ЕУ су ушле само Румунија и Бугарска 2007. и вечити немачки штићеник и ратни савезник Хрватска 2013. године. Остале земље на брдовитом Балкану, укључујући и Србију, већ 20

година седе у чекаоници, где им се, кад год се учини да губе стрпљење спремне да крену другим путем, изнова маше неким имагинарним датумима.

Српским чланством су углавном

лицитирали домаћи политичари, попут Зорана Живковића, који је те 2003. године, када је донета Солунска декларација, на основу обећања која су му давали бриселски кругови, тврдио да ће СЦГ ући у ЕУ заједно с Румунијом и Бугарском већ 2007. године, а потом Борис Тадић и Божидар Ђелић тврђама да Србија улази у ЕУ 2010, па 2014, па 2016. године... Што је време више пролазило, та европска перспектива је постајала све неопипљивија и било је све јасније да иза слаткоречивих обећања европских партнера и бриселских бирократа не постоји искрена намера да брзом и ефикасном интеграцијом региона обезбеде његов просперитет и дугорочну стабилност у које се тако олако куну.

Догађају у Атини је претходио и систематски лавез проалбанских лобиста у најутицајнијим медијима у оним земљама колективног Запада које су и најоштрашћенији заступници „косовског“ државног пројекта, прикривен иза напада на Александра Вучића. Без обзира на то да ли га неко волео или не, слагао се с његовом политиком или не, наивни су – или злонамерни – они међу нама које су ови напади обрадовали, јер њихов крајњи циљ није Вучић, већ српски национални интереси.

Крајем деведесетих година, када је нова матрица први пут у новијој историји примењена против Слободана Милошевића, кога су западни пропагандисти „надахнуто“ назвали „балканским каспином“, многи су наивно веровали да ће се све променити његовим одласком с власти. Можда је код малог броја западних партнера заиста и постојала искрена и наивна намера да се то и догоди. Али од тренутка када се то десило, историја нас је, надам се, научила важним лекцијама. Та персонификација проблема има мало везе са самим лидером који је на мети, већ се користи као инструмент за постизање циљева дубоко супротстављених интересима нације у целини.

У оваквим околностима није изненађујуће што су многи детаљи у вези са организацијом скупа у Атини били предмет спекулација, од листе

званица до главних елемената агенде. Заиста, и поред његових интензивних међународних активности у циљу промоције украјинске позиције и појављивања на многим скуповима, укључујући и оне који немају никакве везе с међународном политиком, тешко је било разумети због чега се на обележавање две деценије од доношења Солунске декларације, која је усмерена на европске интеграције западног Балкана, позива украјински председник Володимир Зеленски. Дежурни душебрижници, и домаћи и страни, пожурили су да његово присуство протумаче искључиво у контексту додатног притиска на Србију, што у вези са увођењем санкција Русији, то и у вези с прижељкиваним признањем тзв. Косова, потпуно пренебрегавајући последице које би то имало на позицију Украјине у вези са очувањем сопственог територијалног интегритета.

Некако је свима промакло да је на скуп позвана и Молдавија, што на сврху овог скупа баца ново светло. Већ извесно време се у ЕУ чују снажни гласови у вези са убрзаним пријемом Украјине и Молдавије како би се, по методологији која је и раније примењена за земље некадашњег Варшавског пакта, које су по хитном поступку постале чланице како би се уклониле из зоне руског утицаја иако нису задовољавале ни основне услове, оне што пре интегрисале. Овакав потез би несумњиво имао негативне последице по процес европских интеграција у земљама западног Балкана, које се две деценије мрцваре новим процедурама и новим условљавањима и довео би до великог притиска јавности да се, због двоструких стандарда, овај процес трајно напусти. Учешћем Украјине и Молдавије на атинском скупу Брисел је покушао да створи илузију да су европске интеграције извесне и да су и услови и подршка интеграцијама и земљама западног Балкана и Украјине и Молдавије подједнаки за све.

Небојша Човић,
ранији градоначелник
Београда и потпредседник Владе
Србије

И КУРТИ НА СВЕЧАНОСТИ У ГРЧКОЈ

На обележавање 20 година од усвајања Солунске декларације позван је и „премијер Косова Албин Курти“. Ваља се подсетити да је једна од важних тачака ове декларације из 2003. године била тачка пет, којом се подржава „пуна имплементација Резолуције 1244 СБУН“ по питању Косова и Метохије. Како смо од пуне подршке имплементацији РСБУН 1244 и територијалном интегритету СРЈ/СЦГ, данас Србије, дошли до тога да се на овај скуп позива „премијер“ парламентарне творевине која, по овој резолуцији, не би ни смела да постоји? Домаћин, Киријакос Мицотакис, премијер државе која не признаје „Косово“, за кога многи сматрају да је један од многих садашњих европских лидера чији је долазак на власт активно и плански промовисан и подржан са оне стране океана са циљем беспоговорне консолидације атлантске агенде без обзира на расположење гласача чије би интересе требало да представљају, покушао је да дипломатски балансира између ових супротстављених ставова.

У декларацији донетој на атинском скупу нигде се не помиње „Косово“, са звездицом или без ње. Али и овај скуп и све што му је претходило показује колико је све у вези са обећањима и документима донетим с гаранцијама међународне заједнице растегљиво и да ова политика „може да буде, али не мора да значи“ није нешто што би требало да буде искључиви ослонац наше визије за будућност. Србија јесте део Европе и наш декларативан циљ треба да буде чланство, ма како илузоран био тај европски пут поплочан двоструким стандардима и лажним обећањима, али не по цену наших сопствених националних интереса. Наша доследност у инсистирању на стриктном поштовању основних постулата међународног права је наш Ексквалибур у одбрани тих интереса и, како је и овај скуп показао, снажан аргумент који ни најоштрашћенији србомрсци не могу да оспоре.

Солун

Сйомен-свечаност у Барањи

СЕЋАЊЕ

Подсећање на значај Харшањске битке

На догађаје од пре 336 година подсетили су се становници Нађхаршања, Виљана, Шиклоша, Мађарбоје и бројних других барањских насеља. Свечаност поводом Харшањске битке, која је у памћењу остала и као „друга Мохачка битка“, отпочела је топовском паљбом и звуком црквених звона.

Прича, везана за овај извештај гласи овако: године 1526. Турци су умарширали у Угарску и држали њене слободне хришћанске народе у заточеништву преко 150 година. „Земља је била опустошена, а њен народ упркос свим покушајима хришћанских суседа да их ослободе, или је био изглађиван или масакриран, под влашћу самовољних Турака. Муслиманске хорде су у два наврата покушале да заузму Беч. У другом покушају, хришћански свет се коначно ујединио у савез, познат као Света лига против мухамеданских непријатеља. То уједињење открило је слабост Османлија, а уједно је послужило и као повод савезницима за нова територијална проширења.

Губитак Будима 1686. године Османлије су прихватиле као велики морални губитак, на који се наредне године надовезао пораз код Харшања. Та битка се збила 12. августа 1687. „Још пре тога Главна армија (око 40.000 војника), под командом војводе Карла од Лорене, прешла је преко Дунава до

Осијека реком Дравом, док се друга армија, предвођена Максманом Емануелом од Баварије, кретала Тисом до Солнока, према Петроварадину. Средином јула, две армије су се среле и марширале до Осијека. Дванаестог августа, ујутру, војвода од Лорене је одлучио да се премести у Шиклош, јер му је таква позиција више одговарала за борбу. Западно крило хабзбуршке армије марширало је западно ка густим шумама. Сари Сулејман-паша схватио је да је то прилика коју је чекао. Наредио је напад његове читаве армије на лево крило Хабзбурга, које је, под вођством Максимилијана II Емануела, још увек држала првенствену позицију и по хабзбуршком плану, борбе припремала да започне марш ка западу. Османска војска пресрела је царску војску на Харшањском брду, које је било веома стрмо и прекривено дрвећем. Османски гарнизон, састављен од 8000 спахија, покушао је да опколи крило царске војске слева. Командант крила, принц-електор Баварије, одмах је послао курира војводи од Лорене, обавештавајући га да је крило угрожено. Наредбе су дате и брзо послата, а позиције су одмах успостављене како би се издржао напад главних османских снага, које су бројале дупло више бранитеља. Царска пешадија држала је позиције, па је генерал Енеа Силвио Пиколомини са пуком коњице успео да изврши успешан контранапад на османску коњицу, спахије. Трупe Свете лиге извојевале су велику победу над Османлијама. Губици царске армије били су око 600 људи. Османска армија претрпела је велике губитке,

Бискуп Ладислав Фелфелди

око 10.000 погинулих, као и губитак већинског дела њене артиљерије и друге опреме. Командни шатор великог везира и 160 османских застава пало је у руке Хабзбурговаца. Извештавало се да је вредност удела плена додељена баварском кнезу надмашила два милиона златних дуката.

Управо на догађаје од пре 336 година присетили су се у организацији Самоуправе града Виљана, Самоуправе насеља Нађхаршања и Одбора за обележавање Харшањске битке, а под покровитељством Јаноша Харгитаија, посланика Мађарског парламента, бројне високе дипломатске званице, представници Црква и заинтересовани људи из Нађхаршања, Виљана, Шиклоша, Мађарбоје и бројних других барањских насеља. Свечаност поводом Харшањске битке, која је у памћењу остала и као друга Мохачка битка, на Харшањском брду отпочела је топовском паљбом, пуцњем, након којег су се огласила црквена звона. Интонирана је и мађарска национална химна да би се након уводних поздравних речи водитеља програма присутнима обратио монсињор Ладислав Фелфелди, печујски бискуп који је повукавши паралелу Харшањске битке са ратом који се одвија на територији суседне Украјине позвао на мир цитирајући папу Франђу, поглавару Римокатоличке цркве:

„Желимо мир у свету, желимо да будемо људи мира и у нашем друштву, које карактеришу подељености и конфликти, нека најзад завлада мир. Никада више нека не буде рата!”

Након главног духовног пастира Печујске бискупије, многобројним званицама и гостима обратио се и је-реј Милан Ерић парох печујски, који је између осталог рекао:

„Захваљујемо се организаторима што су нас позвали да се помолимо са свима вама Господу Богу, првен-

ствено, како је рекао и бискуп печујски, за мир на целом свету. С обзиром да се налазимо на овом светом месту, на прекрасном виљанском брду, како га ми називамо, са оне друге стране је гробно место где почивају погинули у ратовима, који су повредили људско достојанство. Сви се молимо за мир на целом свету!”

Потом је парох печујски, администратор бројних парохија у Барањи, па тако и Виљана и Мађарбоје, и Шиклоша, у близини Харшања, са протођаконом Андрашом Штријком служио помен за упокојене.

У склопу свечаности говор је одржао и реформатски свештеник Ласло Балог из Мађарбоје, а историјски приказ Харшањске битке дао је историчар др Ференц Тот, универзитетски доцент, који је присутнима изнео бројне нове научне податке, везане за другу Мохачку битку. Посебно је истакао задовољство што се харшањској Спомен-парк сваком приликом када он борави на овом историјском месту, обнавља и улепшава.

„Можемо констатовати да је у протеклом периоду овде дошло до археолошког ископавања, откривања харшањског бојног поља, а захваљујући историчарима, написане су многе студије током протеклих година. Такође, радује чињеница да о Харшањској бици располажемо бројним архивским материјалима, у домаћим и иностраним архивима и библиотекама”, нагласио је др Ференц Тот из Мађарске академије наука.

Присећање на харшањску битку окончано је полагањем венаца на централни споменик посвећен Харшањској бици и евоцирањем успомена на бој, за које су се побринули чланови Друштва за очување и неговање традиција „Ситне потковице” (Арго paták) и оркестар „Селиндек”.

Предраг Мандић

СУСРЕТИ

Излет сѣановника Чанага

У посети српским знаменитостима мађарске престонице

Група Румуна и Срба из Чанага боравила је на једнодневном поклоничком излету у Будимпешти. Чанађани предвођени, председником Српске самоуправе Чанага Фрањом Коларом, најпре су посетили светогеографијевски српски православни храм у центру престонице Мађарске, где је групу дочекао и поздравио протонамесник Никола Почуча.

О једином храму Српске православне цркве у главном граду Мађарске, који је саграђен 1733. године у барокном стилу, говорио је Фрањо Колар, организатор овог путовања. Он је присутне упознао са историјатом и архитектуром светиње и подсетио да је барокни звоник дограђен 1752. године. Првобитни иконостас за цркву урадио је Стефан Тенецки. Године 1838. Пешту су задесиле велике поплаве. Тада је страдао и стари иконостас. Стога је 1850. године црква добила нови иконостас, у духу неоренесансе. Творац новог иконостаса био је један грчки уметник.

Црква Светог Георгија у Пешти вековима је била друга по значају црква српске заједнице у Будимпешти, после цркве Св. Димитрија у Табану, у Будиму. Међутим, како је та црква тешко оштећена током Другог светског

рата, она је порушена 1949. године „у част“ 70. рођендана Стаљина. На тај начин је пештанска црква постала једина српска богомоља у Будимпешти. Црква Светог Георгија у Будимпешти је данас жива црква, са редовним литургијама и посетама верника и других посетилаца. У храму се, поред тога, чувају још многе уметничке вредности, које укључују и бакорезну графику са приказом заштитника храма из 1701. године, рекао је Колар.

Чанађани су били очарани лепотом светиње, од које су се тешка срца опростили, како би након ручка отишли до Илијиног бунара, у 8. будимпештанском кварту, у близини Трга Лудовика, у парку Природњачког музеја.

Путници из поморишког насеља могли су да сазнају да је ово место још у средњем веку, у доба краља Матије Корвина, било познато по свежој

води лековите моћи. Фрањо Колар је рекао да је, према старим записима, патријарх Арсеније Чарнојевић III после великог пожара 1696. године у Сентандреји затражио од тадашњих власти да се привремено настани поред Илијине воде у Пешти. На основу поменутог извора се закључује да су овдашњи Срби већ од раније поштовали Илински бунар као ходочасно место. По предању, питку воду овог бунара посебно су ценили и аустријски владари: Марија Терезија, а касније и њен син Јосиф II. Крајем XVIII века, 1795. године на овом месту је подигнута класицистичка грађевина. О њеној лепоти сведочи и једини савремени цртеж, објављен у једном водичу 1803. године. Култ овог ходочасног места повезали су са празником Св. Илије пештански Срби, који су некада традиционално литијом излазили до извора, где је обављано водоосвећење. Значај Илинског буна-

ра постепено је опадао када је изграђена Академија Лудовика и када је новоограђени Орцијев врт постао њен парк. Тада су престале литије, те се изгубио и траг извора, који је столећима изобилно давао питку и здраву воду. Благодарети истрајним испитивањима историчара града Будимпеште, Петера Буза, пронађено је место древног Илинског бунара, те је аутентично извршена његова реконструкција. Обновљење ове лепе грађевине завршено је 1991. године, и од онда будимпештански Срби поново излазе на Илијину воду, обнављајући стари обичај водоосвећења.

Чанађани су са великим интересовањем слушали Фрању Колара, који је говорио и о другим занимљивостима српске прошлости и садашњости града Будимпеште. Излет Чанађана су суфинансирали Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор“.

П. М.

Румунски Велики Сенијешар

„Орачки бал“ и „Игре из Владичиног Хана“ на „Ракијади“

У организацији Савеза Срба у Румунији и локалне самоуправе насеља Велики Сенипетар, 12. августа је, у румунском Банату, по 11. пут приређена „Ракијада“. На ову традиционалну гастрономско-културну манифестацију позив је од стране организатора упућен и дешчанском КУД-у „Банат“, који се радо одазвао позиву и наступио у културном делу програма.

Дешчани, који су први пут учествовали на „Сенипетарској ракијади“, у пратњи истоименог оркестра, представили су се двома кореографијама: „Орачки бал“ и „Игре из Владичиног Хана“. Осим ансамбла из Мађарске, у програму су учествовала и културно-уметничка друштва из Румуније и Србије.

Дешчани, предвођени председником друштва Кристифором Брцаном, одлучили су да се опробају и у такмичарском делу фестивалске манифестације, па је „Банат“ поднео свој узорак – „шљиву“. Осамнаест узорака вредновао је шесточлани жири, који није имао нимало лак задатак, јер је требао одабрати најбоље ракије. Иако Банатова „шљива“ овом приликом није доспела међу најбоље, била је веома добро примљена и похваљена. На првом месту било је дружење,

а веома добром штимунгу допринела је и позната вокална солисткиња из Србије, Снежана Снеки Бабић.

То су потврдили и Паја Стојанов, заменик челника Великог Сенипетра, као и Борко Јоргован, потпредседник Савеза Срба у Румунији, и председник КУД-а у Великом Сенипетру. Они су истакли задовољство због учешћа Дешчана на традиционалној приредби и изразили наду да се дружење Срба из Румуније и Мађарске настави и убудуће. Овакве манифестације оживљавају старе српске обичаје, а међу њима и српски фолклор!

Нема сумње да ће се сарадња, размена искустава и дружење међу српским фолклорним друштвима из Великог Сенипетра и Темишвара и Деске наставити, а врата су отворена и другим ансамблима.

П. М.

2022.

Годишњица њевачкој друштва из Сентандреје

ЈУБИЛЕЈ

Три деценије непрекидног рада Црквеног хора „Јавор” (3)

Као да још увек живо одјекују песме „Јавора”, похвални тропари и химне у част Христа и вечног живота. Средом, у сачуваним аудио записима можемо изнова да уживамо, а то је евидентно и преко неколико хиљада прегледа на Јутјубу.

Тонски запис је настао у Саборној (Београдској) цркви која је акустичнија од Преображењске. На омоту ЦД-а су две фотографије хора „Јавор” и као прилог штампана је посебно брошура, на којој је репертоар песама. Од велике стручне и техничке помоћи био је вође Ансамбла „Вујичић”, Габор Ереди, који је снимао магнетофонску траку. Zi-Ki студио је обрађивао, Петер Корниш је направио насловне корице, на којима је фотографија „Јавора”, Иван Јакшић је урадио другу страну корице, такође са фотографијом хора.

Подсетићемо се чланова хора, који су учествовали у настанку ЦД-а. На црно-белој фотографији са потписом Јавор 1 су: Лазар Томашевић+ (бас), Георгије Чолић+ (бас), Милорад Шошић+ (бас), Милан Јурковић+ (баритон), Иван Маргаритовић+ (баритон), Радивој Кичић+ (баритон), Мирослав Брцан (хоровођа), Стеван Петровић+ (тенор 2), Миленко Милошевић+ (тенор 2), Ненад Роцков+ (тенор 1), Радован Станковић+ (тенор 1), Јован Белош+ (тенор 1). У средини фотографије (седи) је бивши покојни свештеник помашке цркве, Иван Јакшић.

На фотографији Јавор 2, која је у боји, су:

Георгије Мијатовић (бас), Георгије Чолић+ (бас) Милорад Шошић+ (бас), Иван Маргаритовић+ (баритон), Радивој Кичић+ (баритон), Мирослав Брцан (хоровођа), Милан Јурковић+ (баритон), Стеван Петровић+ (тенор 2), Миленко Милошевић+ (тенор 2), Ненад Роцков+ (тенор 1), Јован Белош+ (тенор 1), Радован Станковић+ (тенор 1). На фотографији у средини (седи) је сентандрејски протојереј, Војислав Галић.

Приликом снимања диска, Свету литургију на Преображење Господње служили су: протојереј Војислав Галић, јереј Љубисав Милисавић, протођакон Милутин Брцан, појао је српски православни хор „Јавор”, а диригент је био Мирослав Брцан.

Велика јектенија (усрдно мољење богослужбене заједнице), дијалошка форма велике, и сваке друге јектеније, огледа се у молитвеном вапају, који бива подстакнут ђаконовим молитвеним позивом да се помолимо Господу, на шта народ једногласно одговара: „Господе помилуј”. Овај део молитве смо издвојили као део атмосфере у цркви док траје литургија.

Свештеник: Благосло-

вено царство Оца и Сина и Свјатог Духа, ниње и присно и во вјеки вјеков.

Народ: Амин

Свештеник: Миром Господу помолимсја.

Народ: Господи помилуј.

Свештеник: О мирје всего мира, благостојанији свјатих Божијих црквеј и соједињенији всјех, Господу помолимсја.

Народ: Господи помилуј.

Свештеник: О градје сем, всјаком градје, страње, и вјероју живущих в њих,

Господу помолимсја.

Народ: Господи помилуј.

Свештеник: О градје сем, всјаком градје, страње, и вјероју живущих в њих,

Господу помолимсја.

Народ: Господи помилуј.

Свештеник: О благорастворенији воздухов, о изобилији плодов земних, мирних, Господу помолимсја.

Певање у цркви је посебна врста музичке културе. Просто је немогуће у односу на богослужење говорити искључиво о „световним” оценама певања, јер је оно у складу са канонима богослужења.

*

После Велике сеобе Срба у Угарској, Срби су се, чувајући свој идентитет, успешно интегрисали у нову средину. У духовном и културном животу никла су остварења са православним српским обележјем од трајне вредности. Тридесетих година 19. века у значајним културним центрима и местима, у којима је био бројнији српски живаљ, оснивају се црквени хорови и

НАРОДСКИ НАЧИН ПЕВАЊА

Репертоар некадашњих хорова у Угарској садржао је дела руских композитора, као и млађих српских музичких стваралаца, посебно Стевана Ст. Мокрањаца (1856-1914). Хорско појање код Срба у Мађарској карактерише традиционални, народски начин извођења, по узору на кројење у црквеном појању. У богослужењу Српске православне цркве данас се негује првенствено црквено-народно певање, које се из предањских форми развило и коначно утврдило током деветнаестог века, прегалаштвом великих записивача и композитора.

певачка друштва. Под утицајем српског патријарха Јосифа Рајачића и руског протe Михаила Рајевског, будимски композитор Корнелије Станковић (1835-1865), почев од 1855. године, први записује нотама литургију према српском народном појању и хармонизује литургијске напеве за четворогласни хор. Постоје писани трагови да је првобитни, мешовити хор под именом „Јавор”, основан у Сентандреји 1902. године, а престао је са радом 1914, уочи Првог светског рата. Диригент је био Лазар Терзин (1880-1965), последњи школски надзорник и референт Српске православне епархије будимске. Сачувани су и његови записи „Из прошлости Сентандреје”. Објавио их је Српски календар за 1993. годину (издавач: Српски демократски савез у Мађарској, Будимпешта 1993).

Крајем и после Другог светског рата постојали су хорови у Калазу, под вођством Ђуре Чикоша и у суседном селу Помазу, под вођством Игњата Чобана. Прво се развио хор у Калазу, када је Мирослављев деда Ђура преминуо. Под именом „Јавор” основан је нови мушки хор 1989. године, у зими, у оквиру Сентандрејског културног удружења, којим је руководио Мирослав Брцан. Помашки хор је још неколико година постојао, све до смрти Игњата Чобана. Потом се поново формира хор који је имао 15, углавном старијих чланова. Набројаћемо их, а они који су се упокојили, поред

њиховог имена је крстић. Мирослав Брцан се сећа прве пробе када се певачко друштво формирало. Он о томе приповеда:

„Крајем децембра 1989. године отишао сам на прву пробу хора. Било нас је петнаестак и ту је било више чланова бившег старог хора из Калаза и Помаза, али је било и неколико Мађара, неправославних, који су волели и ценили наше црквено појање. Нажалост, не могу имена свих чланова хора ни да сетим. Били су ту: Јован Белош+, Радивој Кичић+, Јован Весић+, Ненад Роцков+, Стеван Петровић+, Миленко Милошевић+, Иван Маргаритовић+, Лазар Томашевић+, Милорад Шошић+, Георгије Мијатовић+, Золтан Бренер (Мађар), Јован Божић, млади свештеник који је страдао у саобраћајној несрећи. Ту су били и наши придружени чланови: Стеван Вуковић+ (тенор), Димитрије Стефановић+ (професор), Балаш Дери (Balaz Déri, Мађар, професор музике и вера на Eötvös Lóránd универзитету у Будимпешти, заљубљеник у нашу музику), Георгије Диош (Georgije Diós), који је пола Србин, а пола Мађар, Петар Крунић, Атанасије Голуб+ (мој покојни кум из Помаза), Милан Јурковић+, Милан Дујмов, бивши свештеник, његов син, Дејан Дујмов, Георгије Аксентијевић, Чехи Ласло (Мађар), Галош Јено (Мађар), Давид Ерор из Хрватске. (...)

Славица Зељковић

КУЛТУРА

„Домановићеви дани” шрећи љуш у Овсишту

Почасти писцу кога познаје
и публика у Мађарској

У години када се обележава 150 година од рођења и 115 година од смрти највећег српског сатиричара Радоја Домановића (1873–1908), чије је стваралаштво, захваљујући преводима Светислава Недучића, познато и публици у Мађарској, одржана је по трећи пут манифестација „Домановићеви дани”, у његовом родном Овсишту поред Тополе.

Фестивал у Овсишту, испред куће у којој је рођен и живео Радоје Домановић, отворио је Матија Бећковић, песник и академик, који је овом приликом казивао своју духовито-сатиричну поему „Фераћемо се још”. Њоме је уједно и насловљен програм првог дана манифестације. Стихове из поеме говорили су и Зоран Павлићевић, глумац

изашла пре десетак година, али је и даље актуелна. Одломке је читао Милан Милосављевић, глумац и члан Позоришта на Теразијама, а говорио је Зоран Николић, новинар и уредник Радио Београда. Учесници су се потрудили да и на овим сусретима кроз своје стваралаштво изнесу лична виђења актуелне политичке ситуације у земљи и свету.

–аматер, Ђорђе Гојковић, студент и Теодор Карић, ученик.

Друге вечери, чија је тематска целина названа „Радојевићи” наступали су крагујевачки афористичари – Марко Миљковић и Владимир Стефановић и сатиричар Жељко Јовановић.

Трећег дана у оквиру програма названог „На трагу Вође”, било је речи о књизи „Светлости и политичке позорнице” Владимира Јокића, колумнисте листа „Данас”, која је из штампе

И овом приликом се дошло до закључка да су приповетке Радоја Домановића („Вођа”, „Страдија”, „Данга”, „Мртво море”), веома актуелне и после сто година, а аутор је током свог кратког живота више пута хапшен и тамничен од тадашње власти Александра Обреновића.

Манифестација је изазвала велико интересовање публике, како из Домановићевог родног села, тако и из Тополе, Београда и Кнића, а гости су

били и представници Амбасаде Мексика у Београду. Подсећамо да је Домановићева спомен-кућа из 1852. године, која је првобитно била школа са учитељским станом, реконструисана 2015. године и о њој данас брине тополска Народна библиотека „Радоје Домановић”.

Тродневни културни догађај у срцу Шумадије, организовали су Удружења жена Оплецац, Туристичка организација Топола, Месна заједница Овсиште, Народна библиотека „Радоје Домановић”, Културни центар Топола и Удружења „Фестивал дуодраме” Топола, а под покровитељством Општине Топола и Задужбине „Краља Петра Првог”.

Још је француски филозоф Анри Бергсон у својој малој студији „О смеху” открио духовито да нешто што је комично једној групи људи онима из друге парохе није занимљиво или им је чак страно. Поводом тога да ли је или ништа није смешно, познати сатиричар Бојан Љубеновић каже:

– Дошли смо у ситуацију да је данас сваки човек који се смеје сумњив. Чему се смеје, одакле му храбрости и воље за смехом и оптимизмом? Како га није срамота да се смеје у овој ситуацији, питају се дежурни мргуди који живе од тога што забринуто врте палце. Мали проблем у свему томе је што „ова ситуација” траје већ тридесет година. Историјски датуми, свађе с комшијама и целим светом, „пре-

ломни, судбоносни тренуци”, економске кризе и ванредна стања понављају нам се као у филму „Дан мрмота”. Из многих компанија и институција смех је протеран као непотребан, јер руши преко потребну атмосферу страха и неизвесности. Погледајте само лица и очи људи који се поред вас возе у градском превозу, тешко да ћете и трачак радости видети у њима. Мој је савет, ипак се смејте, јер ако чекате боља времена да бисте се опустили, радовали, живели живот пуним плућима, бојим се да их можда никада нећете ни дочекати – сматра он.

Као сатиричар, Љубеновић каже да није срећан поводом духовног стања српске нације:

– Већина људи је осиромашена до те мере да је свакодневно забринута за голу егзистенцију. У срећнијим државама када изгубите посао то јесте шок, али стање које се пре или касније превазиђе. Овде је отказ нека врста смртне казне, јер оног тренутка када останете без прихода, не можете да плаћате рачуне, на врата вам врло брзо закуцају извршитељи и ви губите све. Нема никога да вам помогне. Наше друштво је постало базен с пиранама, са свих страна неко хоће да вас покраде, опљачка, осакати. Уђите у најближу самопослугу па ћете се уверити. Услед тога, већина људи, поготово у малим местима, нема могућност новог запослења и живи у непрестаном страху. Отуда и толико породичних трагедија, самоубиства, толико подаништва, страха и неспремности да се ствари мењају. „Ђути, може и горе”, данас је мото наше нације – примећује Бојан Љубеновић.

Д. А.

– Па ви велите, господине министре, да сте уставом дали народу све слободе?

– Тако је. Народ има све слободе, али их не употребљава! Управо, како да вам кажем, ми, знате, имамо нове слободоумне законе, који треба да важе; али некако, по навици - а и радије, да видите – употребљавамо старе законе.

– Па нашто сте онда доносили нове законе? - усудих се да упитам.

– Код нас је такав обичај да се што чешће мењају закони, и да их има што више. Ми смо у томе претекли цео свет. Само за последњих десет година донето је петнаест устава, од којих је сваки по три пута био у важности, одбациван, и опет наново приман, те тако ни ми, нити се грађани могу разабрати и знати који закони важе, а који су одбачени... Ја држим, господине, да у томе лежи савршенство и култура једне земље! - додаде министар, на завршетку.

РАДОЈЕ
ДОМАНОВИЋ

Страдија (одломак)

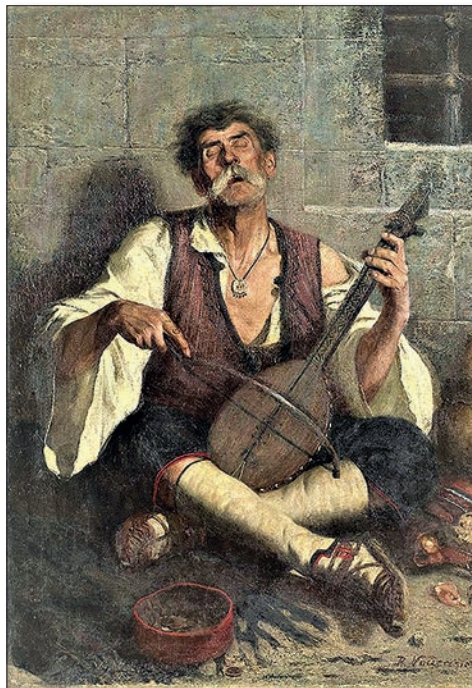

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (77)

ФЕЛТОН

Утихнуше топови и занемеше пушке

Чинило се да су се мађарске јединице потпуно повукле. Нигде живе душе. Из србобранског шанца допирао је отегнути звук гусала и тужан глас гуслара.

Ристо Вукановић: „Гуслар“

Негде касно поподне утихнуше топови и занемеше пушке, кубуре и цефердари. Вожд Ђорђе Стратимировић није скривао своје задовољство и изненађење. „Да су још једном атаковали, не бисмо издржали“, признаде са дубоким уздахом свом побратиму.

Вилински се сложи, осмехну се па рече: „Хја, побратиме мој слатки, не заборави, јуче је био светац — Преображење.“

Ускоро зађе сунце. Чинило се да су се мађарске јединице потпуно повукле. Вилински је обилазио шанчеве и исколаченим очима помно посматрао околне ритове, пољане и њиве. Нигде живе душе. Завлада потпуна тишина. Тад у даљини примети неко светлуцање. Беху то далеке логорске ватре запаљене тамо негде испод Старог Кера.

Василије Вилински још увек није могао да поверује да је мађарска војска тако лако одустала од даљег напада. Био је уверен да је то само неки њихов лукави тактички потез, прева-ра. Ипак, ускоро је и самом себи морао да призна да је генерал Бехтолд, сасвим неочекивано, из тактичног опреза одиста издао наређење за повлачење.

Вилински је у себи одавао искрено признање јуначком и храбром држању мађарских хонведа и хусара. Ки-дисали су дисциплиновао и одлучно. Срећом, нису успели да продру у паланку. Српски ратници витешки су одбранили Сентомаш.

Василија подилазише језа. Обузе га осећај задовољства, али и неке недокучиве стрепње. На трен му се учинило као да је међу редовима напада угледао лице Иштвана Фекетеа, земљака и пријатеља из ране му младости. Обузе га осећај необјашњиве тегобе и одвратности. Беше сломљен. Ускоро га опхрва тежак умор.

У Сентомашу мук и чемер. Са свих страна око градића преносили су на носилима тешке рањенике. Испред српског храма лежали су погинули, прекривени пољавом. Замириса та-мјан, зачу се тихо појање. Ђакон Јован Ковачевић достојанствено је држао опело. Окупише се изнурени Сентомашани. Зачу се дубоки јецај и лелек жена. Уплакана, измождена лица осветљавала је слаба светлост упаљених жижака воштаница. Задрхта пламичак свећа, затитра жеравица у кандилу.

Из србобранског шанца допирао је отегнути звук гусала и тужан глас гуслара:

„У'и'ладу и осмој с'тоиш'ни
чет'рдесет и осмој тодини,
заваде се Срби и Маџари.
Једни друге бише и јошибе,
једни другим мира не дадоше,
Каг се Србин у невољи нађе,
Пустии војску испод Београда,
од Београда до Мала С'шайара,
од С'шайара до бијела Сивца,
а од Сивца до камене Куле
а од Куле до Нова Врбаса,
од Врбаса, ја до Сентомаша.
Гледале ји сентомашке фрајле,
гледале и ја се зайлакале:
»Боже мили, да леи јунака
од куда су, од како су рода?»
Слушао ји чобан од оваца,
ја овако њима одговара:
»Аој фрајле, јесте л' ослепиле
не јознаше војску јо барјаци,
не јознаше барјак јо јабучи.
То је војска Книћанин С'тефана,
која иде данас на Маџара.«“

Василије је с тугом слушао речи песме. Прешавши погледом преко лешева деце, старца и жена, у њему надираху бројна питања: „Не разумем, чему сво то страдање нејачи? Које су скривили ти јадници? То што се ми солдати боримо, кољемо и проливамо крв, то вада још и имаде каквог смисла, ал' никада нећу моћи разумети чему сва то узалудна погубељ жена и деце?“ (...)

Драгомир Дујмов

1. септембра 1945 — Скупштина Србије усвојила је Закон о административној подели Србије, чиме су успостављене аутономне покрајине Војводина и Косовско-метохијска област.

1. септембра 1961 — У Београду је почела Прва конференција шефова држава и влада несврстаних земаља, којој су присуствовали представници 25 земаља и 40 антиколонијалних и ослободилачких покрета.

1. септембра 1999 — УНХЦР је саопштио да је, од јуна, када су окончани сукоби на Косову, око 200.000 Срба и Рома напустило ту српску покрајину, а да се на Косово вратило 772.300 Албанаца избеглих током вишемесечних сукоба.

1. септембра 2000 — На предизборној конвенцији у београдском центру „Сава“, пред више од 3000 грађана, лидери Демократске опозиције Србије (ДОС) потписали су документ „Уговор са Србијом“ којим су се обавезали да ће, уколико дођу на власт, успоставити демократску власт у Србији.

2. септембра 1829 — Склопљен је Једренски мир између Русије и Отоманског царства, којим су се Турци обавезали да Србији врате шест нахија ослобођених у Првом српском устанку и да признају аутономију Грчке.

2. септембра 1996 — Лидери три опо-

зиционе партије — Српског покрета обнове, Демократске странке и Грађанског савеза Србије, потписали су у Београду споразум о формирању коалиције „Заједно“, која је однела победу на локалним изборима у новембру, чиме је уздрмана дотада неприкосновена власт Слободана Милошевића.

3. септембра 1939 — Велика Британија и Француска су објавиле рат Немачкој, тиме је почео Други светски рат.

3. септембра 1943 — Савезничке трупе су извршиле инвазију на италијанско копно у Другом светском рату.

4. септембра 1823 — Рођен је Михаило Обреновић, кнез Србије од 1839. до 1842. и од 1860. до 1868, када је убијен у Кошутњаку. Током владавине извршио је значајне реформе у државној управи и војсци, основао је Народни музеј и Народно позориште.

5. септембра 1899 — Умро је српски државник и историчар Јован Ристић, вођа десног крила Либералне странке, један од најзначајнијих српских дипломата XIX века. Успешно је водио преговоре с Турцима о ослобађању српских градова, био је представник Србије на Берлинском конгресу 1878, два пута регент и три пута премијер. Написао је „Дипломатску историју Србије 1875–1878“.

6. септембра 1688 — Аустријска војска

под командом баварског кнеза Максимилијана Емануела (Maximilian), уз помоћ српских добровољаца, савладала је отпор Турака и ушла у Београд. Турци су га поново заузели 1690.

6. септембра 1914 — На захтев савезника да после победе на Церу у Првом светском рату предузме офанзиву преко границе, српска војска је почела операције против Аустријанаца у Срему и источној Босни, познате као Битка на Дрини.

7. септембра 1788 — Турци су заробили, а потом убили вођу српских добровољаца у аустријско-турском рату,

Српски државник и историчар Јован Ристић умро је 5. септембра 1899.

НЕБЕН

Ученички састав

Захваљујући „Ерасмусу“ упознали смо град у суседној земљи

Уз помоћ програма „Ерасмус плус“, ми ученици Српског образовног центра „Никола Тесла“ у Будимпешти, имали смо јединствену прилику да посетимо град Осијек, привредни, културни и административни центар Источне Славоније, средиште ове важне пољопривредне области Хрватске.

У овом живописном граду, који лежи на десној обали реке Драве, пружила нам се изванредна могућност да се упознамо и са осталим учесницима ове важне манифестације: са шпанском, турском, српском, румунском и хрватском екипом, док смо ми представљали Мађарску.

Поред моје маленкости на ово незаборавно и занимљиво путовање

кренули су и Радмила Вуковић, Франка Бабић, Ивана Бодор и Немања Недељковић. Директорка школе, др Јованка Ластаћ, професорке Марина Ремели и Милица Живковић, узимајући велику одговорност на себе, повеле су нас у незаборавно искуство које је трајало свега шест дана.

Иако се нисмо познавали пре овог веома значајног међународног сусрета, остали учесници Ерасмус+ програма

ма већ први дан су успели да нас запамте по неисцрпној енергији и по добром расположењу које смо ширили на остале.

Први дан смо, после доручка у ресторану „Рустика“, отишли у Основну школу „Владимир Бецић“ где је свака од група овог пројекта презентovala себе, то јест, своју државу, град и, наравно, школу. На тај начин пружена нам је одлична прилика да упознамо и остале учеснике, сараднике овога програма као и њихове карактеристике, а такође и њихове обичаје. Истог дана смо правили природну козметiku коју смо касније били у прилици и сами да користимо! Ручак смо имали на једном броду реке Драве који се звао „Ел Пасо“ и тамо уживали у чарима италијанске кухиње.

Други дан смо током разгледања видели сваки кутак града Осијека. Том приликом смо посетили катедралу Светог Петра и Павла, локални биоскоп, Тврђаву, Водена врата, као и многа друга места о којима смо чули разне историјске чињенице, па тако и занимљиве древне легенде. Увече смо видели другачију слику града. Дали смо себи могућност да се опустимо и препустимо чарима ове симпатичке вароши.

Трећи дан је био испраћен путовањима по Барањи, где смо се упознали са природним резерватом, познатим славонским виноградима, а такође смо посетили и интерактивни при-

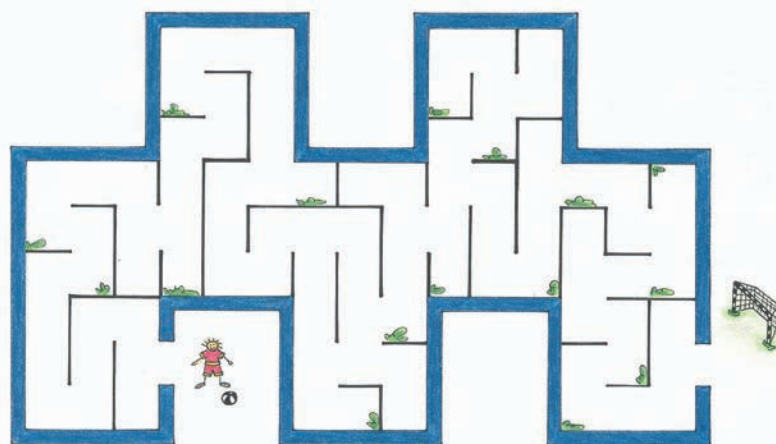
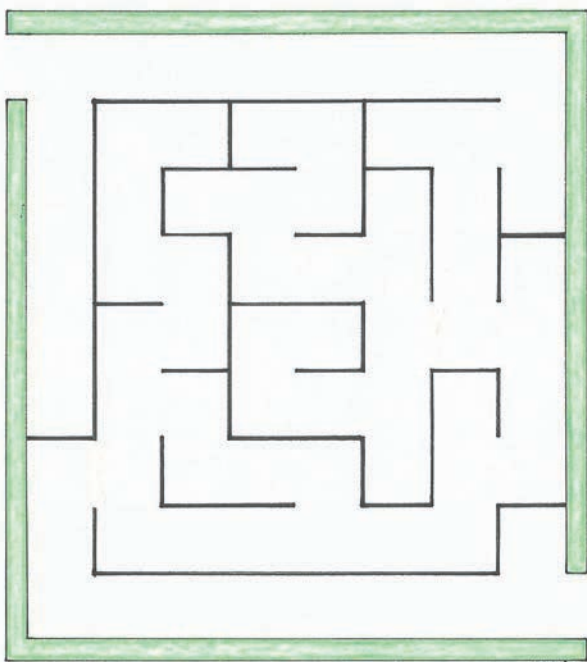
родњачки музеј у Тиквешу. Обишли смо и погледали садашњи музеј, чије је здање раније имало потпуно другачију функцију. Наиме, дворac је некада у прошлости био у власништву богатих велепоседника, и имућних политичара.

Посетом Зоолошког врта отворили смо четврти дан и тамо видели разне врсте егзотичних животиња. Незадуго потом, после подне, стварали смо сами алате за мерење. Помешана осећања су била карактеристична за пети дан, јер нисмо желели да се читав овај програм заврши тако брзо. Тако испуњени разним новим и незаборавним утисцима отишли смо на осјечки факултет информатике и програмирања. Тамо смо се упознали са њиховим начином рада. Овде нам је пружена шанса да научимо нове ствари, па мало чак и да програмирамо! После подне смо дочекали дипломе, а остатак дана смо до последњег тренутка провели заједно.

Сутрадан, поздравили смо се са домаћинима и са осталим учесницима Ерасмус+ програма. Кренули смо назад у вољену Будимпешту. У нама се појавио један потпуно другачији осећај, који је био испуњен невероватним многим, новим стварима. Тиме смо били обогаћени вредним, драгоценим доживљајима стеченим током богатог Ерасмус+ програма, које сигурно никад нећемо заборавити.

Матија Перишић, 11/6

ДЕЧЈИ КУТАК

Настављена хуманитарна акција у Печују

ско српско удружење и Печујску српску православну црквену општину да поново организују хуманитарну акцију. Поново су покренули прикупљање помоћи, а њиховом позиву многи су се одазвали. Прикључили су се појединци, српске самоуправе, ђаци, родитељи и др.

Тако су Тукуљчани, Чипљани, Ловрани, Дешчани, Сентиванци и Печујци без двоумљења стали уз акцију, како би обезбедили најпотребније ствари, не само за одрасле, него и за децу. Управо деца, полазници Музичког табора, су помогла да се утоваре сакупљене ствари у транспортер, док је пошљку са Чепелске аде, 18. августа, у Печују довео

Када је децембра 2020. године Хрватску задесио катастрофални земљотрес, јачине 6,2 степена Рихтерове скале, многи су, подстакнути потресним сликама, кренули да помогну људима који су остали без крова над главом. Прошло је скоро три године од катастрофе, а нажалост, многи и дан данас живе у контејнерима и обнова тече споро.

То су потврдили и чланови четворочлане делегације са Баније, када су у јуну боравили у Печују и посетили печујски српски православни храм. У разговору са својим домаћинима, гошће су откриле да је стање и даље веома тешко што је подстакло Печујско-барањ-

Илија Ашабин, потпредседник Самоуправе Срба у Чипу.

Успут је, наравно, погледао месни српски православни храм и разговор повео са својим домаћинима, јерејем Миланом Ерићем, парохом печујским, као и са аутором овог текста, у својству председника Печујско-барањског српског удружења, о важности људскости. Баш како је то увек наглашавао блаженопочивши патријарх српски Павле: „Будимо људи!“ И зато – будимо људи, помозимо другима, када нам се за то укаже прилика, делимо и срећу и тугу са другима.

Предраг Мандић

Храм Светиој Великомученица Георгија у Будимпешти

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА МЕСЕЦ СЕПТЕМБАР 2023.

02. 09. субота – Вечерње	18 часова
03. 09. недеља – СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова
09. 09. субота – Вечерње	18 часова
10. 09. недеља – СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова
10. 09. недеља – Вечерње	18 часова
11. 09. понедељак – УСЕКОВАЊЕ ГЛАВЕ СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова
16. 09. субота – Вечерње	18 часова
17. 09. недеља – СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова
20. 09. среда – Вечерње	18 часова
21. 09. четвртак – РОЂЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ – МАЛА ГОСПОЈИНА СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова
23. 09. субота – Вечерње	18 часова
24. 09. недеља – СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова
26. 09. уторак – Вечерње	18 часова
27. 09. среда – ВОЗДВИЖЕЊЕ ЧАСНОГ КРСТА – КРСТОВДАН СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова

Јушрење се служи сваког дана у 8:00 часова

ЗОРА

СРПСКИ КУП
SZERBEK KUPÁJA

2023.09.02.
ПОВРА/ЛӨРӨВ

ТАМОГАЂА/ПОДРОБНОСТИ:
Самостроје Срба у Мађарској
Српско удружење у Будимпешти
Српско удружење у Јодефварди
Српско удружење у Претворници

Српско самостроје у Србији
Српско самостроје у Србији
Мађарско самостроје у Србији
Мађарско самостроје у Србији

ОП Банк Мрт
Роман Оливер
Марко Мил
ВРЗ

Позивница

Срдано вас позивамо на Српски куп, који ће се одржати у Ловри, 2. септембра 2023. с почетком у 9 сати.
На фестивалу ћете имати прилику да пропратите такмичење девет српских фудбалских екипа који долазе из разних предела Мађарске.

У оквиру целодневне манифестације можете се опробати у:
~ бадминтону
~ одбојци
~ тенису ("tenis")
~ фудбалском пижаду
Оцените вас и разни програми за децу као што је мали фудбал и скакаоница.
Ако сте одлазили пробајте српске специјалитете са роштиља, кокице, шећерну вуну, слатко, воћне корпе...

Гледаоце чека бифе, кутак за одмор и плажа.
За добро расположење је задужен ДЈ Богдан.
Након купа следи дружење уз музику све до зоре.

Задржавамо право промене програма.

Meghívó

Szeretettel meghívjuk Önöket a Szerbek Kupájára, amely 2023. szeptember 2-án kerül megrendezésre Lőrvén, délután 9 órai kezdéssel.
A kupán kilenc, Magyarországi különböző pontokról érkező szerb labdarúgócsapat vetélkedését követhetik szemmel.

Az egész napos rendezvény keretében a látogatók kipróbálhatják ügyességüket:
~ tollaslabában
~ kosárlabdában
~ fociban
~ darts fociban
Különböző programok várják a gyerekeket is: kispályás focit, ugráló várat.
Ha megeheztek kipróbálhatják a grillezett szerb specialitásokat, patogatott kukoricát, vattacukrot, fagyfalat, gyümölcskosarat...

A nézőket fesztivál büfé, fesztivál poharak, pihenőszerek és plázs várja.
A jó hangulatért DJ Bogdan felel.
A kupa után zenés mulatság egészen hajnalig.

A programváltoztatás jogát fenntartjuk.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ♦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-КфТ) ♦ За издавача: Радолка Филиковић ♦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ♦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ♦ Фотодизајнер: Иван Јакшић ♦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Имејл уредништва: snnbudimpesta@gmail.com ♦ Web: www.snnovine.com ♦ Графички прелом листица: Тибор Фуксел ♦ За штампању: Szedestűköt Bt.: Ференц Ибош ♦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ♦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ♦ HU ISSN 2061-0238

ДУХОВНОСТ

Прелистијавамо црквени календар

Преподобни Симеон Столпник

У Кападокији, у селу Сисану, живели су благочестиви супружници Сусотион и Марта, родитељи Светог Симеона, који је био васпитан у хришћанском духу. Још као дете, одлазио је у цркву, а након службе на неко усамљено место и своје слободно време проводио у молитви.

су се радосни враћали својим кућама славећи Бога. Свети Симеон Столпник, када би исцелио некога, увек је говорио: „Прослављај Бога који те исцелио и никако се не усуђуј рећи да те Симеон исцели, да те што горе не снађе”.

С временом, све то блаженом Симеону постаде тешко, те он нађе начина да се избави од тога и сазида себи стуб на коме поче живети у посту и молитви. И би први Столпник. Тај први стуб био је висок 6 лаката, а временом му људи почеше дизати један по један стуб (од 12 лаката, 22 лакта, 36...), којима се он као лествицама пењао ка небеском свету, трпећи много на њима од кише. Проведе много година у свом подвигу, одликовавши се и даром пророштва.

Напустио је родитељски дом веома рано, отишавши у манастир, где се свима покоривао и служио, живећи строго, узимајући храну само једном седмично. Слава светог подвижника разнесе се свуда и почеше долазити многи, чак издалека, доносећи своје болеснике ради исцељења, истеривања демона... И нико ко је дошао к њему, није се вратио празан, него је свако добио оно што је и тражио: неко исцељење, неко утеху, неко корисну поуку. Сви

Чинио је многа чудеса и исцељења за свога живота, те тако би и после његовог упокојења. Када чесне мошти Светог Симеона беху положене на припремљену носилку, патријарх желећи да узме на благослов неколико длака из свете његове браде, пружи руку, а она му се осуши. Тек након усрдних молитви, рука патријархова постаде здрава. Примивши светитељево тело, мештани Антиохије га однесоше у велику цркву и догоди се много чудеса и исцељења на гробу

његовом. На месту где је био његов стуб подигнута је прекрасна крстолика црква и велики манастир, те се тако испуни обећање његово, да он никада неће напустити своје место, и тако и би, јер ту, на том месту многи се излечише и многа чуда се догодише. Изнад стуба се јављала велика и сјајна звезда, која је обасјавала цео крај. То свето место било је неприступачно за жене и строго се пазило да женска нога не крочи ни на праг. Једном се једна жена усудила, преобучена у мушко, дотаћи се прага црквеног, али истог тренутка пала је мртва. Од тада ни једно женско није прилазило ни близу оgrade.

Житије на грчком језику је написао Симеонов ученик Антоније. И према овом житију, Симеон је рођен у породици хришћана Сусотина и Марте. До осамнаесте године је био чобанин, а онда се замонашио у манастиру Теледа, где је врло брзо по побожности надмашио све калуђере и чак због претеране ревности једно време био избачен из монашког братства. Наиме, толико је био нехајан према свом телу да га је обмотавао ужетом од влакана палме које му је секло кожу и стварало ране које су гнојиле.

Антоније пише да је Симеон кратко време живео у планини у неком бунару који је пресушио, потом у једној малој келији, а онда и на планини Калат Симан тако што је био прикован за стену. Тако је и привукао пажњу Мелетија, утицајног човека у то доба, који га је убедио да дозволи ковачу да га ослободи окова.

Мелетије није једини кога је Симеон заинтересовао. У посету су му долазили људи из разних народа, као што су Арабљани, Персијанци и Јермени. Како би избегао да га додирују, Симеон је тражио да му се направи стуб на коме је стално боравио. Тих стубова је прављено још, да би тек пети био довољне висине која је износила шеснаест метара, а и око њега су биле постављене две камене оgrade. Са стуба је проповедао, а ту се налазило и мало склониште које је Симеон користио за молитву. Стално је постио, а обед му се састојао од воде и расквашеног сочива. Верници му приписују власт над животињама, чак и опасним попут тигра, али и пророчанске моћи. Такође, веровало се да је могао да преобрати окореле разбојнике.

Према сиријској верзији Симеоновог животописа, калуђер је имао велики утицај на политику цара Теодосија II (408-450) и касније цара Маркијана (450-457). Првог је приморао да укине едикт којим је Јеврејима вратио њихову некадашњу синагогу, а у коју су се у међувремену уселили хришћани. Такође, према неким изворима, спасао је од јереси монофизитизма цареву супругу Атенанду-Евдокију.

Када је Симеон умро, његов ковчег су покушали да однесу покрштени Арабљани, али их је у томе спречио тада утицајни Ардабур, који је тело пребацио у престоницу византијске провинције Сирије, Антиохију.

Д. А.

